

ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ В МЕРЕЖІ ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ СПЕЦІАЛЬНИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ

Жовтенко І.М.,

*старший викладач кафедри оперативно-технічної діяльності
Національної академії Служби безпеки України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7785-2170>*

Богініч І.О.,

*кандидат технічних наук, доцент кафедри оперативно-технічної діяльності
Національної академії Служби безпеки України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7785-7458>*

Жовтенко І.М., Богініч І.О. Проведення негласних слідчих (розшукових) дій в мережі поштового зв'язку із застосуванням спеціальних технічних засобів: проблемні питання забезпечення безпеки

У статті на підставі аналізу діючих нормативно-правових актів та наукової літератури досліджуються питання, пов'язані із забезпеченням безпеки при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій із застосуванням спеціальних технічних засобів в мережі поштового зв'язку. Наразі, означені питання є затребуваними у контексті боротьби з усіма видами правопорушень, кількість яких останніми роками має тенденцію до зростання. У законодавчих та відомчих нормативно-правових актах і спеціальній літературі достатня увага приділялась питанням законодавчого регулювання та організації і застосування спеціальних технічних засобів при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій. Але проблеми забезпечення безпеки при накладенні арешту (стаття 261 КПК України) та огляду і виймки кореспонденції (стаття 262 КПК України), яким присвячена дана стаття, у наукових джерелах не розглядалися.

Науковою новизною статті є актуалізація проблем, пов'язаних із забезпеченням безпеки при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій із використанням спеціальних технічних засобів в мережі поштового зв'язку та розробки єдиного підходу до створення механізму взаємодії між правоохоронними органами та ПАТ «Укрпошта», який полягає в комплексному використанні організаційних заходів та спеціальних технічних засобів при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій в мережі поштового зв'язку з метою виявлення у поштових відправленнях вкладень, які можуть становити загрозу життю та здоров'ю людей, в тому числі вибухових пристроїв або небезпечних речовин. Крім того, у статті наведені демаскуючі ознаки поштових вкладень, які вказують на наявність вибухових пристроїв та небезпечних речовин, що заборонені до пересилання чинним законодавством.

Таким чином, нормативно-правові документи та технічна забезпеченість негласних слідчих (розшукових) дій, які проводяться з використанням спеціальних технічних засобів, не повністю відповідають сучасним оперативним завданням, які ставляться перед правоохоронними органами держави. Тому, наразі, постало питання щодо подальшої розробки і узгодження законодавчих та відомчих актів, вдосконалення й запровадження новітніх технологій, сучасного обладнання в проведення розшукової та слідчої діяльності.

Ключові слова: негласні слідчі (розшукові) дії, мережа поштового зв'язку, спеціальні технічні засоби, поштові відправлення, поштові вкладення, накладення арешту, огляд і виймка кореспонденції.

Zhovtenko I.M., Boginich I.O. Covert investigative (search) activities on the postal communication network using special technical tools: security issues

In the paper, based on the analysis of operating normative, legal acts and scientific literature the security issues dealing with covert investigative (search) activities using special technical tools on the postal communication network. Currently, the mentioned questions are required in the context of fighting against all types of offences, the amount of which the last years has an increasing tendency. In legislative and department normative legal acts and special literature sufficient attention was paid to the questions of the legislative regulation, organization and applica-

tion of the special technical tools during realization of covert investigative (search) activities. But problems of providing of safety at imposition of arrest (the article 261 KPK of Ukraine) review and withdrawal of correspondence (the article 262 KPK of Ukraine), that this article is dedicated to, in scientific sources not examined.

The scientific novelty of the article is actualization of the problems related to providing of safety during realization of covert investigative (search) activities using special technical tools on the postal communication network and development of the only approach to creation of mechanism of cooperation between law enforcement authorities and Public Company «UKRPOSHTA», that provide the complex using of organizational measures and special technical tools for realization of covert investigative (search) activities using special technical tools on the postal communication network to identify attachments in postal items that may threaten human life and health, including explosive devices or hazardous substances. Besides, the article contain unmasking signs of postal items indicated explosive devices or hazardous substances forbidden current legislation for forwarding on the postal communication network.

Thus, normative legal documents and technical support of unspoken covert investigative (search) activities carried out using special technical tools do not fully meet the modern operational tasks set by the state law enforcement agencies. Therefore, the issue of further development and coordination of legislative and departmental acts, improvement and introduction of the latest technologies, modern equipment in search and investigation activities arose.

Key words: covert investigative (search) activities, postal communication network, special technical tools, postal items, postal attachments; imposition of arrest, review and withdrawal of correspondence.

Постановка проблеми. Виходячи із суспільно-політичної ситуації, що склалася на сході нашої держави, а саме – проведення Операції Об'єднаних Сил, загроза ймовірності пересилання відправлень, які можуть становити небезпеку для життя та здоров'я людей, із використанням мережі поштового зв'язку, підвищилася. Окрім того, система роботи по виявленню у потоках кореспонденції заборонених до пересилання вкладень не є досконалою, починаючи з нормативного і закінчуючи технічним забезпеченням відповідних негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НСРД). На сьогодні надання послуг поштового зв'язку в Україні організовано відповідно до національного законодавства з урахуванням положень актів Всесвітнього поштового союзу (Конвенції та Регламенту) (далі – ВПС), згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України за часів незалежності держави [1].

ВПС є сучасною установою з давньою історією та багатими традиціями. Користувачі поштових послуг в усьому світі можуть розраховувати на все більш зручні та надійні поштові послуги, які залишаються одним із найбільш доступних засобів зв'язку. Серед видів діяльності ВПС пріоритетне місце займає забезпечення поштової безпеки. З урахуванням цього ВПС створив спеціальну групу із забезпечення поштової безпеки, яка розробила ефективну програму дій по підготовці фахівців поштової безпеки у всіх регіонах світу. Група складається з поштових фахівців у галузі безпеки з 54 країн – членів ВПС та країн спостерігачів, а також членів інших міжнародних організацій. Вона збирається два рази на рік у штаб-квартирі ВПС, в Берні (Швейцарія) [2].

Оскільки Україна з 1947 року є членом ВПС, то ефективна робота у сфері поштової безпеки є досить актуальною для Публічного акціонерного товариства «Укрпошта» (далі – ПАТ «Укрпошта»). На теперішній час, відповідно до діючої Програми реструктуризації Укрпошти, ПАТ «Укрпошта» виступає Національним оператором поштового зв'язку, що з 1 березня 2017 року затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 04.01.1998 № 1 [3].

Стан дослідження. У законодавчих та відомчих нормативно-правових актах та спеціальній літературі достатня увага приділялась питанням законодавчого регулювання, організації та застосування спеціальних технічних засобів (далі – СТЗ) при проведенні НСРД [4-7]. Однак проблеми забезпечення безпеки при проведенні НСРД в мережі поштового зв'язку, яким присвячена дана робота, у фахових наукових джерелах не розглядалися. Тому, метою статті є розгляд питань, пов'язаних із забезпеченням безпеки при проведенні НСРД із застосуванням спеціальних технічних засобів в мережі поштового зв'язку та аналіз сучасного стану СТЗ, які застосовуються правоохоронними органами України, з метою виявлення у поштових відправленнях вкладень, які можуть становити загрозу життю та здоров'ю людей, у тому числі вибухових пристроїв та небезпечних речовин.

Виклад основного матеріалу. Термін «безпека» у широкому розумінні розглядається як відсутність неприпустимого ризику, пов'язаного з можливістю завдання будь-якої шкоди для життя, здоров'я та майна громадян, а також для навколишнього природного середовища [8]. Поняття «поштова безпека» визначено законодавством України як комплекс заходів, спрямованих на захист таємниці інформації у поштовому зв'язку, збереження поштових відправлень, грошових коштів та засобів поштового зв'язку [9].

Необхідно відзначити, що у Постанові Кабінету Міністрів України [9] вживається термін СТЗ як «засоби для негласного обстеження кореспонденції, предметів, матеріальних носіїв інформації», що визначаються

як технічні, апаратно-програмні та інші засоби, які відповідають критеріям належності технічних засобів негласного отримання інформації, призначені для використання у скритний спосіб, характерний для оперативно-розшукової, контррозвідальної або розвідальної діяльності.

Проблема безпеки на різних етапах роботи з поштовими відправленнями в мережі поштового зв'язку є на сьогодні однією з найбільш актуальних та найскладніших, що постає перед поштовими адміністраціями більшості країн світу, в тому числі і в Україні. Так стаття 14-1 Закону України «Про поштовий зв'язок» забороняє до пересилання у поштових відправленнях вкладення, які можуть становити загрозу життю та здоров'ю людей, призводити до знищення або псування (пошкодження) інших поштових відправлень та поштового обладнання [10]. До таких поштових вкладень, які визначені цим законом, можуть відноситись (див. табл. 1).

Таблиця 1 – Поштові вкладення, заборонені до пересилання

№	перелік поштових вкладень, заборонених до пересилання чинним законодавством
1	– вогнепальна зброя усіх видів, її частини і боєприпаси до неї, макети зброї, її повнорозмірні моделі та точні копії, пневматична зброя, холодна зброя та інші предмети, спеціально призначені для нападу та оборони, електронно-променева зброя усіх видів, електрошокові пристрої всіх видів (пневматичні рушниці, гранати, кулі, гільзи будь-яких видів, шаблі, мисливські ножі, нунчаки, кастети, балончики з рідиною паралітичної дії, електрошокери тощо);
2	– вибухові речовини, сполуки, споряджені ними предмети, засоби підриву (тротил, порох, капсулі-детонатори, електродетонатори, шнури вогнепровідні та детонаційні, боєприпаси, саморобні вибухові суміші, ракети сигнальні і освітлювальні, фальшфейери, димопатрони, шашки посадочні, сірники термітні, сірники підричника, петарди залізничні, вогні бенгальські, вогні феєрверку, люскугелі, вироби піротехнічні побутові та подібні до них предмети і саморобні засоби та вироби, газові балончики, що містять нервово-паралітичні, сльозоточиві, отруйні та сильнодіючі гази тощо);
3	– легкозаймісті гази, не займісті і нетоксичні гази (рідкі криогенні гази), токсичні гази – гази у будь-якій упаковці, ємності з аерозолями, запальнички, заправні балончики, вогнегасники тощо);
4	– гази стиснені та скраплені для побутового і промислового використання (пропан-бутан, азот, неон, аргон, кисень, хлор тощо);
5	– легкозаймісті рідини (бензин, гас, ацетон, метанол, метиловий ефір, гальмівна рідина, сірковуглець, ефіри, органічні розчинники, що містять легкозаймісті (самозаймісті) компоненти тощо);
6	– займісті тверді речовини та речовини, що схильні до самочинного займання (калій, натрій, кальцій металічний, їх сплави, кальцій фосфористий, фосфор білий, жовтий та інші речовини, магній, будь-які металеві порошки, віднесені до займістих твердих речовин, нітроцелюлоза, бенгальські вогні тощо);
7	– отруйні та сильнодіючі речовини в будь-якому фізичному стані незалежно від форми та якості їх упаковки (бруцин, нікотин, стрихнін, формалін, антифриз, етиленгліколь, ртуть, ціаністі препарати, циклон, ціанплав та речовини з подібними властивостями тощо);
8	– їдкі та корозійні речовини (соляна, сірчана, азотна кислоти; калієві, натрієві луги; хлорне вапно, електроліт акумуляторний та речовини з подібними властивостями тощо);
9	– радіоактивні речовини і матеріали будь-якого ступеня ризику, форми виготовлення чи фізичного стану та фізичних властивостей (ізотопи для діагностики і лікування тощо);
10	– інфекційні речовини, тобто речовини, що містять патогенні організми, що викликають захворювання людей або тварин (мікроорганізми, включаючи бактерії, віруси, рикетсії, паразити, грибки, інфекційні агенти, такі як пріони, вакцини, медичні і клінічні відходи, біо-зразки тощо);
11	– товари військового призначення та подвійного використання (екрануючі матеріали, які поглинають радіоелектронне випромінювання, телекомунікаційне обладнання з кодуванням сигналу з боку користувача, системи виявлення та визначення місця розташування, снайперські приціли, коліматори, тепловізори, прилади нічного бачення тощо);
12	– наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги і прекурсори, включені Державною службою України з лікарських засобів та контролю за наркотиками до переліку наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, що підлягають спеціальному контролю відповідно до законодавства;
13	– носії інформації із закритим доступом для зчитування (диски, ноутбуки або флешки з кодом доступу);
14	– спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації, перелік яких визначається Постановою Кабінету Міністрів України [11].

Саме тому, з метою забезпечення безпеки об'єктів поштового зв'язку, а також співробітників та користувачів послуг поштового зв'язку, у жовтні 1994 року було розпочато створення системи поштової безпеки, яка

безпосередньо підпорядкована і підконтрольна Генеральному директору ПАТ «Укрпошта». Для ефективно та своєчасного попередження, виявлення протиправних і злочинних дій, збереження державного майна та коштів, забезпечення глибокої аналітичної роботи щодо безпечного функціонування структурних підрозділів підгалузі поштового зв'язку та подальшого поліпшення якості надання послуг, у 2001 році було створено Дирекцію з питань поштової безпеки, основними завданнями якої є: 1) вжиття попереджувально-профілактичних заходів щодо проведення антитерористичного захисту об'єктів поштового зв'язку; 2) забезпечення контролю за збереженням всіх видів міжнародних і внутрішніх поштових відправлень; 3) забезпечення безпеки об'єктів поштового зв'язку, працюючого персоналу та майна установ, організацій та підприємств поштового зв'язку; 4) запобігання випадків пересилання поштою небезпечних товарів та предметів, які заборонені до пересилання у поштових відправленнях [12].

Серед основних функцій служби поштової безпеки є: 1) проведення контролю за збереженням всіх видів поштових відправлень на ділянках їх доставки, обробки та зберігання; 2) спільно з поштовими службами та правоохоронними органами вироблення найбільш оптимальних та безпечних маршрутів перевезення поштових відправлень; 3) проведення навчання та інструктажу персоналу за ознаками виявлення поштових відправлень з небезпечними речовинами та вибухонебезпечними вкладеннями [12].

За час існування поштової безпеки в ПАТ «Укрпошта» проведено значну роботу по формуванню дієвої системи безпеки поштового зв'язку України, напрацьовано методи боротьби з правопорушеннями, розроблено ряд документів рекомендаційного характеру по забезпеченню технологічних процесів. За цей період встановлено робочі стосунки з органами Міністерства внутрішніх справ, прокуратури, підрозділами Державного митного комітету та Служби безпеки України. Правоохоронні органи, відповідно до Кримінального процесуального кодексу України [13], у визначених законодавством випадках можуть проводити НСРД, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню. Зазначене стосується форм і методів, що використовуються при втручанні у приватне спілкування.

У главі 21 КПК України розглядаються загальні положення про втручання у приватне спілкування при проведенні НСРД правоохоронними органами України. Приватним вважається спілкування, якщо інформація передається за таких фізичних та юридичних умов, при яких учасники спілкування можуть розраховувати на захист інформації від втручання інших осіб.

Втручанням у приватне спілкування, відповідно до державного нормативно-правового акту [13], вважається доступ до змісту спілкування за умов, якщо його учасники мають достатні підстави вважати, що спілкування є приватним. Одним із різновидів такого втручання є арешт, огляд і виїмка кореспонденції. До кореспонденції відносяться листи усіх видів, бандеролі, посилки, поштові контейнери, перекази та інші матеріальні носії передання інформації між особами. Арешт на кореспонденцію може здійснюватися у виняткових випадках за наявності ухвали слідчого судді, якщо під час досудового розслідування є достатні підстави вважати, що поштова кореспонденція може містити інформацію про обставини, що мають значення для конкретного досудового розслідування (ст. 261 [13]). Таким чином, арешт на кореспонденцію накладається з метою огляду і, за необхідності, виїмки кореспонденції (ст. 262 [13]) для виявлення в ній інформації, документів речей, речовин (у тому числі, небезпечних та наркотичних) та приладів (у тому числі, вибухонебезпечних), які мають значення для певного досудового розслідування. Огляд затриманої кореспонденції проводиться слідчим в установі зв'язку, якій доручено здійснювати контроль і затримувати кореспонденцію за участю представників установи та відповідних спеціалістів. Працівники установи зв'язку зобов'язані сприяти проведенню НСРД і не розголошувати факт її проведення. Згідно з вимогами КПК України [13] стосовно кожного випадку огляду і виїмки кореспонденції складається протокол. Тільки при обов'язковому та неухильному дотримання зазначеного алгоритму дій відомості, отримані при проведенні НСРД в мережі поштового зв'язку, можуть бути долучені до кримінальної справи і слугувати доказами у судовому провадженні.

Отже, слід зазначити, що під час проведення уповноваженими особами арешту, огляду і виїмки кореспонденції існує реальна необхідність виявлення правоохоронними органами і відповідними структурами поштової безпеки поштових відправлень, які можуть містити вибухові пристрої та небезпечні речовини. Арешт, огляд і виїмка кореспонденції здійснюється у мережі поштового зв'язку у взаємодії з операторами поштового зв'язку (наприклад, ПАТ «Укрпошта»). Складовою огляду кореспонденції є комплекс дій із застосуванням СТЗ. Ураховуючи зазначене, співробітники уповноважених правоохоронних органів звертають увагу на ознаки, що вказують на можливу наявність вибухових пристроїв або небезпечних речовин. У спеціальній літературі та методичних рекомендаціях визначено ряд демаскуючих ознак, що можуть вказувати на наявність таких пристроїв та речовин, основними з яких можна вважати (див. табл. 2).

Таблиця 2 – Демаскуючі ознаки поштових вкладень, які становлять загрозу життю, здоров'ю людей та навколишньому середовищу

№	ознаки вибухових пристроїв або небезпечних речовин
1	– помітки «відкрити тільки особисто», «особисто в руки»;
2	– наявність окремих потовщень, деформацій та отворів у конверті;
3	– кількість знаків поштової оплати (марок), загальна вартість яких перевищує суму, необхідну для пересилання цього поштового відправлення, що може бути пов'язане з небажанням відправника отримати свій лист (бандероль) назад у випадку недоплати і бажанням бути впевненим, що відправлення надійде до адресата;
4	– ретельну упаковку кореспонденції, старанне упакування поштового відправлення матеріалами, які гарантують страховку від випадкового відкривання (пакунок, що перев'язаний значною кількістю клейкої стрічки, мотузки, шпагату);
5	– надмірна вага, нерівномірно або несиметрично розміщені вкладення та конфігурація відправлення, його нерівні краї, зміщення центру ваги конвертів;
6	– еластичність упаковки, схожу на гуму, або навпаки незвичну громіздкість та жорсткість;
7	– твердий, особливо по центру, негнучкий конверт, що може вказувати на наявність в ньому листів картону, які призначені для камуфляжу його вмісту;
8	– відправлення з слідами розгину листів, пакетів, упаковок бандеролей та посилок;
9	– звуки предметів, які переміщуються, або шурхіт порошку, який пересипається, що можливо почути при перегортанні;
10	– незвичайні специфічні запахи (гуталіну, гіркою мигдалю, марципану тощо);
11	– потемніння паперу від хімічної обробки, масні плями, розводи, патьоки та проколи на конверті (обгортці), звук годинникового механізму, що цокає або шипить.

Усі поштові відправлення, відібрані за зовнішніми ознаками з підозрою щодо наявності вибухових пристроїв та небезпечних речовин, підлягають подальшому дослідженню із застосуванням СТЗ.

При обробці поштових відправлень для виявлення вкладень, підозрілих на наявність вибухових пристроїв або небезпечних речовин, правоохоронними органами застосовуються СТЗ, серед яких рентгенівські флюорооскопи та їх пересувні аналоги. У цьому контексті слід відзначити, що значна частина вказаних технічних засобів морально застаріла і потребує оновлення.

Відповідно до п. 34 Постанови Кабінету Міністрів України [12], у разі виявлення у поштових відправленнях предметів і речовин, які заборонені для пересилання, оператор поштового зв'язку повинен повертати їх відправнику або вживати заходів щодо їх вилучення в установленому порядку. Про факт виявлення у поштових відправленнях вогнепальної зброї усіх видів, вибухових речовин та їх сполук, наркотичних засобів, психотропних, небезпечних речовин та їх затримання оператор поштового зв'язку невідкладно повідомляє органам Національної поліції.

У разі виявлення кореспонденції, підозрілої на наявність вибухових пристроїв та небезпечних речовин, повинні вживатися заходи відповідно до вимог порядку надання послуг поштового зв'язку в Україні, який затверджується Кабінетом міністрів України або відомчими актами правоохоронних органів. У той же час, діючий механізм взаємодії між правоохоронними органами та ПАТ «Укрпошта» щодо виявлення зазначених поштових відправлень недостатньо розроблений, а отже потребує подальшого законодавчого вдосконалення на державному та міжвідомчому рівнях.

Висновки. Підводячи підсумок, зауважимо, що забезпечення безпеки при проведенні НСРД є актуальним питанням і невід'ємною складовою боротьби з усіма видами правопорушень, кількість яких останніми роками має тенденцію до зростання. Це пов'язано з необхідністю виявлення і ідентифікації поштових відправлень, у тому числі вибухових пристроїв та небезпечних речовин, які можуть становити загрозу життю та здоров'ю людей. На нашу думку, доцільною видається розробка єдиного підходу до створення механізму взаємодії між правоохоронними органами та ПАТ «Укрпошта», який полягає в комплексному використанні організаційних заходів та спеціальних технічних засобів при проведенні НСРД в мережі поштового зв'язку.

Перспективним напрямом подальших досліджень є актуальна проблема подальшої розробки пропозицій щодо внесення відповідних змін та доповнень до діючого законодавства України і відомчих нормативних

документів правоохоронних органів, якими регулюється порядок накладення арешту, огляду і виїмки кореспонденції при проведенні НСРД в мережі поштового зв'язку.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Всесвітньої поштової конвенції, Заключного протоколу Всесвітньої поштової конвенції. Указ Президента України Про затвердження Всесвітньої поштової конвенції, Заключного протоколу Всесвітньої поштової конвенції, Угоди про поштові платіжні послуги та Першого додаткового протоколу до Загального регламенту Всесвітнього поштового союзу : офіційний сайт. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U005_13.html (дата звернення: 01.06.2021).
2. Програма ВПС про безпеку. Вікіпедія. URL: http://uk.wikipedia.org/wiki/Всесвітній_поштовий_союз (дата звернення: 01.06.2021).
3. Програма реструктуризації Укрпошти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 01.06.2021).
4. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : Наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1681/51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text> (дата звернення: 01.06.2021).
5. Шехавцов Р.М. Класифікація негласних слідчих (розшукових) дій. URL: <https://www/corp-iguvd.lg.ua/d130202/htvl> (дата звернення: 01.06.2021).
6. Виходець Ю.О. Поняття та загальна характеристика спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Південноукраїнський правничий часопис. 2020. № 1. С. 146-150. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/handle/123456789/2635> (дата звернення: 01.06.2021).
7. Шумило М.Є., Рудей В.С. Реалізація конституційного принципу таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції у досудових стадіях кримінального процесу України : монографія / за ред. М.Є. Шумило. Харків: СГДФО Бровін О.В., 2012. 208 с.
8. Шутий М.В. Аспекти визначення поняття «безпека» та його значення для забезпечення особистої безпеки працівників органів внутрішніх справ України. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2014. № 3 (74). С. 173-176.
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 22.09.2016 № 669 «Ліцензійні умови провадження господарської діяльності, пов'язаної з розробленням, виготовленням, постачанням спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації». Офіційний веб-портал Верховної Ради України, головна сторінка розділу «Законодавство». URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 01.06.2021).
10. Закон України від 04.10.2001 № 2759-III «Про поштовий зв'язок». Відомості Верховної Ради України. 2011. № 11. Ст. 69.
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 03.02.2016 № 51 «Зміни, що вносяться до Правил надання послуг поштового зв'язку». Офіційний веб-портал Верховної Ради України, головна сторінка розділу «Законодавство». URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 01.06.2021).
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 № 270 «Про затвердження Правил надання послуг поштового зв'язку». Офіційний веб-портал Верховної Ради України, головна сторінка розділу «Законодавство». URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
13. Кримінальний процесуальний кодекс України. Чинне законодавство України зі змінами та доповненнями станом на 27 липня 2020 р. : (відповідає офіційному текстові). Київ : Центр учбової літератури, 2020. 295 с.